

Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni koosoleku protokoll nr 100

13. juunil 2019 kell 10.00-12.30

Võtsid osa: komisjoni liikmed Liisa Oviir, Kaarel Tarand, Airi Mikli, Kalle-Kaspar Sepper, Ardo Ojasalu (asendusliige), Väino Linde (lahkus kl 10.45, so pärast esimese päevakorrapunkti arutelu), Vello Andres Pettai ja Helen Hääl ning komisjoni ametnikud Zoja Masso ja Helin Leichter

Kutsutud: Märten Veskimäe

Juhatas: Liisa Oviir

Protokollis: Zoja Masso

Päevakord:

1. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna saatest „Räägime asjast“ TRE raadios
2. Saabunud/saadetud kirjad
3. Käimasolevad kohtumenetlused ja ettekirjutused
4. Riigikontrolli juhtumid
5. Riigikogu valimiste reklaamikulude kontroll – Märten Veskimäe analüüsi tutvustus
6. Meediamonitooring Riigikogu 2019 valimiseelse perioodi kohta

1. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna saatest „Räägime asjast“ TRE raadios

Komisjon arutas küsimust, kas TRE raadio saate „Räägime asjast“ puhul on tegemist EKRE propagandaga e erakonna või selle liikmete poliitilise reklaamiga, kuna saates esinevad vaid EKRE poliitikud ja selles käsitletakse vaid sama erakonna maailmavaatelisi teemasid. Kui tegemist on erakonna või selle liikmete poliitilise reklaamiga, siis erakonnaseadusest lähtuvalt soovib komisjon selgust, milline on EKRE seos selle saate rahastamisega.

Otsustati:

Komisjon annab saadetele hinnangu pärast Kaarel Tarandi ja Liisa Oviir esitatud analüüsi kahel EP 2019 valimiseelsel kuul eetris olnud saadete kohta.

2. Saabunud/saadetud kirjad

2.1. K.K. S taandas end küsimuse arutelult.

Komisjonile laekusid kolme isiku avaldused erakonnaseaduse võimaliku rikkumise kohta, mis kõik puudutasid Riho Terrase valimiskampania rahastamist. Avaldajad esitasid EP 2019 valimiste eel Räpina vallas, Viru-Nigula vallas ja Tori vallas levitatud reklaamtrükised, milles kutsuti üles hääletama Riho Terrase poolt ja millel seisis vastava valla juhi nimi ja allkiri.

Otsustati:

Teha järelepärimised trükiste eest tasumise kohta Erakonnale Isamaa ja Riho Terrasele.

- 2.2.** Komisjon pöördus Õiguskantsleri poole seoses komisjoni eelmisel koosolekul tõusetunud küsimusega komisjoni liikmelisuse kohta. Õiguskantsleri vastus pole laekunud.

- 2.3.** V. A. esitas komisjonile kuriteoteate Sotsiaaldemokraatliku Erakonna varjatud rahastamise kohta, mis väidetavalt seisnes EAS-i suunatud tegevuses ühele poliitilisele PR agentuurile hankevõidu tagamise teel. Komisjon edastas kuriteoteate Kaitsepolitseile, kellelt laekus vastus selgitusega, et antud asjas puudub alus kriminaalmenetluse alustamiseks.
- 2.4.** Komisjonilt läks kiri Riigikogu põhiseaduskomisjonile, millesse on koondatud aja jooksul kogunenud muudatusettepanekud erakonnaseaduse muutmiseks.

3. Käimasolevad kohtumenetlused ja ettekirjutused

- 3.1.** Keskerakonna (KE) sularahajääk: 14.02.2017 ettekirjutuse nr 60, mis tehti keelatud annetuse (anonüümse) summas 110 000 eurot kandmiseks riigieelarvesse ja mille täitmise tähtaeg oli 15.03.2017. KE vaidlustas ettekirjutuse halduskohtus ja sai esialgse õiguskaitse. Kohtuotsusega 22.12.2017 jäeti KE kaebus ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata. KE esitas apellatsioonkaebuse. Ringkonnakohus otsustas 04.04.2019 jätta KE kaebus ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata. KE esitas 10.05.2019 kassatsioonkaebuse.
- 3.2.** Keskerakonna (KE) vaadete propageerimine väljaandes „Stolitsa“ - käsitletav erakonna ja selle liikmete avalike vahendite arvel tehtud valimiskampaaniana (menetlus algatati Tallinna linnavolikogu Reformierakonna fraktsiooni avalduse alusel). Komisjon tegi ettekirjutused KE-le, Taavi Aasale (T.A) ja Aleksandr Tšaplõginile annetuse, so avalike vahendite tagastamiseks Tallinna linnavalitsusele.
- KE vaidlustas ettekirjutuse nr 70 kohtus, sai selle täitmise suhtes esialgse õiguskaitse; Tallinna Halduskohus otsustas 30.11.2018 jätta kaebus ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata; KE esitas 31.12.2018 apellatsioonkaebuse; Ringkonnakohus otsustas 29.03.2019 jätta KE kaebus ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata. KE esitas 29.04.2019 kassatsioonkaebuse.
  - T.A. täitis ettekirjutuse nr 71, kuid vaidlustas selle kohtus; Halduskohus otsustas 01.04.2019 jätta T.A. kaebus ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata. T.A. esitas apellatsioonkaebuse, komisjon vastas 05.06.2019.
  - A.T. vaidlustas ettekirjutuse nr 72 kohtus; kohus ei kohaldanud esialgset õiguskaitset ja A.T täitis ettekirjutuse; Tallinna Halduskohus otsustas 18.01.2019 jätta kaebus ettekirjutuse tühistamiseks rahuldamata; esitas 18.02.2019 apellatsioonkaebuse; Ringkonnakohus otsustas 25.04.2019 jätta apellatsioonkaebus rahuldamata. A.T. esitas 27.05.2019 kassatsioonkaebuse.
- 3.3.** PBK saatesarja „Russkii vopros“ saated perioodil 02.09.2017-14.10.2017 – komisjon algatas menetluse Keskerakonna (KE) suhtes erakonnaseaduse võimaliku rikkumise tuvastamiseks, mis seisneb erakonna valimispropaganda tegemises avalikes vahendite arvelt. Komisjoni tellimisel valmis saadete mõjuanalüüs meediaekspertidelt Andres Jõesaarelt. Komisjon tegi KE-le ettekirjutuse nr 74 keelatud annetuse tagastamiseks, mille täitmise tähtaeg oli 19.11.2018. KE vaidlustas ettekirjutuse kohtus ja sai esialgse õiguskaitse, kaebus on menetluses.
- 3.4.** Keskerakonna (KE) poolt perioodil 2009-2016 Midfield OÜ-lt saadud soodustatud hinnaga teenused ja erakonna kulude tasumine Midfield OÜ poolt. Sellekohane erakonnaseaduse võimalik rikkumine kerkis päevakorda ühe teise menetluse käigus komisjonile laekunud riiklikult tunnustatud eksperdi arvamuses avaldatud asjaolude põhjal, millest selgus, et perioodil 2009-2016 esitas Midfield Keskerakonnale müügiarveid ulatuses, mis kattis vaid Midfieldi enda poolt KE heaks sisseostetud teenuse kulud, ning et mitmel põhjusel on Midfield jätnud erakonnale suures ulatuses arveid esitamata. Komisjon tuvastas, et antud juhul on tegemist keelatud annetusega summas 1,02 eurot ning tegi KE-le 08.04.2019 ettekirjutuse (nr 77) nimetatud summas keelatud

annetuse tagastamiseks Midfield OÜ-le. KE vaidlustas ettekirjutuse kohtus 08.05.2019 ja sai esialgse õiguskaitse. Komisjon vastas kohtukaebusele 12.06.2019.

- 3.5.** Erakonna Eestimaa Rohelised (ROH) 12.10.2018 ettekirjutus nr 75, mis tehti keelatud annetuse tagastamiseks oma võlausaldajatele, et sellega lõpetada erakonna krediteerimine võlausaldajate poolt. Erakond vaidlustas ettekirjutuse kohtus ja sai esialgse õiguskaitse. Kohus teeb otsuse 26.06.2019.

3.6. K. K. S. taandas ennast küsimuse arutelult

Tõnis Paltsi (T.P.) Riigikogu 2015 valimiskampania aruandest nähtub, et seisuga 30.09.2018 võlgneb ta kolmele juriidilisele isikule kokku 9 348 eurot. Võlausaldajatele tehtud järelepärimistele laekusid järgmised vastused: OÜ Saaremaa Raadio kinnitas, et on võlga summas 1 435 eur püüdnud T.P-lt tulutult sisse nõuda; OÜ Senat Turundus keeldus võlga kommenteerimast; OÜ Lääne Elu vastas, et T. P. aruandes deklareeritud kuluarve on ta esitatud hoopis MTÜ-le Saarte Heaks, kes on tänaseks likvideeritud ja seda koos T.P. võlga.

Komisjon tegi T. P.-le Riigikogu 2015 valimiskampania aruandes deklareeritud kulude ja nende tasumise asjaolude kohta 13.12.2018 järelepärimise, mis on senini vastuseta ning nõutud andmete esitamiseks 30.01.2019 ettekirjutuse nr 76 koos sunniraha hoiatusega summas 500 eurot. Ettekirjutus toimetati T.P.-le kätte isiklikult 06.03.2019, kuid on senini täitmata. Komisjon rakendas ettekirjutuse täitmiseks sunniraha 500 eurot, mille Palts tasus 04.06.2019, kuid ettekirjutust ei täitnud.

Otsustati:

Teha T. P.-le ettekirjutuse nr 76 täitmiseks teistkordne sunniraha hoiatus summas 1 500 eurot – poolt 6 liiget.

4. Riigikontrolli juhtumid

K. K. S. taandas ennast küsimuse arutelult

Riigikontroll juhtis komisjoni tähelepanu KOV 2017 valimiste eel kohalikes lehtedes avaldatud poliitilise tähendusega sõnumitele, mille edastamise vajadus ei seostu omavalitsuse ülesannete ega avaliku huviga ning mille puhul võib olla tegemist erakonnaseaduse rikkumisega. Rikkumine seisneb avalike vahendite kasutamises valimiskampaniaks.

Praeguseks on antud teemal komisjoni menetluse jäänud üheksast isikust viis – Eesti Keskerakond, Y. Toom, M. Kõlvart, T. Aas ja E. Karu. Ülejäänud hüvitasid kohalikule omavalitsusele enda isikureklaami kulud ja menetlus lõpetati. Y. Toom lubas pärast ärakuulamiskirja saamist oma reklaamikulud tasuda Tallinna linnale, T. Aas pole ärakuulamiskirja veel vastu võtnud ja E. Karu pole ärakuulamiskirjale vastanud. Komisjon tutvus KE ja M. Kõlvarti vastustega ja võttis seisukoha nendes esitatud taotluste suhtes, milles komisjon ei leidnud sisulisi argumente, mis võiks kaasa tuua menetluse lõpetamise.

Otsustati:

- 1) Jätta KE ja M. Kõlvarti poolt esitatud taotlused rahuldamata – poolt 6 liiget.
- 2) Teha Eesti Keskerakonnale ettekirjutus keelatud annetuse (linnalehes Pealinn avaldatud reklaamartiklite maksumus) tagastamiseks Tallinna linnale summas 1 138,32 koos sunniraha hoiatusega 500 eurot – poolt 6 liiget.
- 3) Teha M. Kõlvartile ettekirjutus keelatud annetuse (linnalehes Stolitsa avaldatud reklaamartikli maksumus) tagastamiseks Tallinna linnale summas 1 011,84 koos sunniraha hoiatusega 500 eurot – poolt 6 liiget.

5. Riigikogu valimiste reklaamikulude kontroll – Märten Veskimäe analüüsi tutvustus

Komisjon käsitleb erakondade aruannetes näidatud reklaamikulude proportsionaalsust võrreldes EMOR-i poolt avaldatud reklaamimahtudega RK 2019 valimiste perioodil, ja seda võttes, et Isamaa Erakonna puhul torkas nimetatud asjas silma ebaproportsioon – kõikide erakondade kogureklaamist moodustab Isamaa reklaamimaht 27 %, viimase kulud reklaamile aga vaid 17%.

Nimetatud asjaolu kontrollimiseks tellis komisjon Kantar Emor-ilt valimistel osalenud erakondade reklaamipanuste uuringu perioodi 01.10.2018-31.03.2019 kohta. Märten Veskimäe analüüsis uuringu andmestiku põhjal erinevate erakondade reklaamipanuseid reklaamiliikide lõikes, kus reklaamipanust turuhinnas võrreldi deklareeritud reklaami maksumusega. Andmetest selgus, et oluliselt alla turuhinna olid ajakirjandusreklaami saanud Eesti Keskerakond, Erakond Isamaa ja Eesti Konservatiivne Rahvaerakond, samas olid Vabaerakond ja Eesti 200 maksnud TV-reklaami puhul märkimisväärselt kõrget hinda.

Otsustati:

- 1) Küsida Eesti Keskerakonnalt, Erakonnalt Isamaa ja Eesti Konservatiivselt Rahvaerakonnalt, millega on ajakirjandusreklaami puhul põhjendatud suhteliselt väikesed kulud võrreldes saadud reklaamimahuga – poolt 7 liiget.
- 2) Pöörduda Eesti Vabaerakonna ja Erakonna Eesti 200 poole selgituste saamiseks nende märkimisväärselt kõrge hinnaga ostetud telereklaami kohta – poolt 4, vastu 3 liiget (L. O., A. O. Ja V. A. P.).

6. Meediamonitooring Riigikogu 2019 valimiseelse perioodi kohta

Otsustati:

Kinnitada eelmisel komisjoni koosolekul otsustatud meediamonitooringu tellimine BMMG-lt hinnaga 10 tuh eurot (pluss käibemaks).

/allkirjastatud digitaalselt/

Liisa Oviir
Koosoleku juhataja

/allkirjastatud digitaalselt/

Zoja Masso
Protokollija